

Jaarverslagen 2025 van de werkgroepen KNNV-afdeling Leiden e.o.

Jaarverslag 2025 Vogelwerkgroep (VWG)

Anke Burgers

Het excursiejaar 2025 werd wederom afgetrapt met de klassieke winterexcursie richting Zeeland. Deze keer reden wij weer de westroute, via de Brouwersdam naar Plan Tureluur.

Daarna volgde een goed voorjaar, een mooie zomer, maar een nat najaar. Toch konden ook in het najaar bijna al onze excursies doorgaan doordat ze steeds net op een droge dag vielen: van de in totaal zeventien geplande excursies gingen er zestien door. Daarnaast werd er half mei in de Gelderse Poort nog een lang weekeinde door Johan Veenbaas georganiseerd.

Ook hebben wij samen met IVN op een novemberavond genoten van een leuke presentatie van Toine Andernach: *Vogelnamen en vogelaarsjargon*. Aan het eind kon via een originele quiz nog een boek gewonnen worden. Het coördinatorschap lag het gehele jaar in handen van Anke. Maar naast haar zijn nog veel andere leden actief.

Net als vorig jaar heeft ook dit jaar een groep vogelaars uit ons midden het leiderschap tijdens een excursie op zich genomen. Te weten, alfabetische: Arthur, Erik, Jaco, Marco, Stan en Theo. Frank en Ad zouden daar ook aan bijdragen, maar beiden moesten helaas afhaken vanwege ziekte.

Daarnaast waren dit jaar voor excursies nog andere leden actief, zoals Marianne, Lex en Andrien. Zij organiseerden ieder een extra excursie, waardoor er genoeg excursie-aanbod was om iedereen aan zijn/haar trekken te laten komen.

Daarnaast heeft naast Reinier inmiddels ook Marcel zich beschikbaar gesteld om in drukke tijden af en toe de lay-out van verslagen van Anke over te nemen. Een verslag schrijven of het bijhouden van de waarnemingen wordt overigens steeds, om de beurt, door een van de leden gedaan. Ook dragen veel leden met mooie foto's bij aan de verslagen.

Ten slotte was ook dit jaar Andrien bereid om te helpen met de horeca tijdens de presentatie-avond.

Verder is de Nestkastenwerkgroep onder leiding van Stan goed bezig geweest: de mezen- en mussennestkasten die in een eerder jaar verspreid in Leiden waren opgehangen, werden wederom geïnventariseerd en schoongemaakt.

Ook de minicursus *tuinvogels herkennen* onder leiding van Reinier en Stan werd weer gegeven in de vorm van een avond theorie en een ochtendexcursie.

Gedurende het hele jaar waren de leden van de VWG actief in onze twee appgroepen, om vogelfoto's en ervaringen dicht bij huis of verder weg uit

te wisselen. Inmiddels zijn beide WhatsApp-groepen opgeheven en overgegaan in één Signal-Appgroep.

Ten slotte: niet als werkgroep maar wel individueel zijn veel leden betrokken bij inventarisaties, presentaties, vogelcursussen, vogelbescherming, enzovoort. Via een totaaloverzicht, dat elk jaar in november of december door Anke wordt geüpdatet en in de VWG wordt verspreid, kan ieder lid op de hoogte blijven van elkaars individuele activiteiten. Kortom: de VWG is een bruisende en gezellige groep vogelaars!

Het aantal leden is ook dit jaar weer toegenomen, en wel met drie tot 72. Een lid is overleden en vier leden zijn er bij gekomen.

Jaarverslag 2025 Plantenwerkgroep

Koen van Zoest

De Plantenwerkgroep (PWG) is een levendige en actieve groep, die ook in 2025 een grote variatie aan activiteiten ontplooid. In totaal 32 keer hebben we ons binnen of buiten met de plantenwereld beziggehouden.

- Achtmaal was er in het IJscubgebouw aan de Oegstgeesterweg een studieavond.

Vijf daarvan gevuld met zelfactiviteit vanwege het determineren van bomen aan de hand van knoppen of van soorten binnen de kruisbloemen-, lipbloemen- of composietenfamilie. Op drie avonden genoten we van prachtige presentaties over de Leiderdorpse heemtuin, over de wondere wereld van plantengallen en over planten in het rivierengebied.

- Enkele excursies sloten aan op een studieavond: zo zochten we de gedetermineerde bomen ter plekke in die heemtuin en zwierven we over de Bloemplaat bij Brakel, genietend van de rijkdom aan planten met juweeltjes als weidekervel en karwijvarkenskervel. We gaan ernaar terug.

Bij de excursie naar het markante duingebied van Wijk aan Zee liet hondskruid helaas verstek liet gaan: een te droog voorjaar.

Voor de vierde maal in vijftien jaar bezochten we de Heemtuinen in Amstelveen -dat verveelt nooit-, en dichterbij huis gingen we naar buitenplaats Berbice met zijn massale krokusgroei en de Oostvlietpolder waar we groot nimfkruid zagen. Specifiek op bomen lettend wandelden we ook nog op begraafplaats Rhijnhof en door het Rembrandtpark, onderdeel van het Leidse Singelpark.

- Systematisch vastleggen van onze waarneming deden we ook dit jaar weer. Eenmaal sloten we aan bij Loes Mellink voor Het Nieuwe Strepen in kilometerhok Roomburg. Individueel werk waren de inventarisaties van de oever- en waterplanten in de Oostvlietpolder en van de groeiplaatsen in de Leidse binnenstad van Wolfskers, kwetsbaar botanisch erfgoed: 'slechts' vijf plekken met tezamen elf exemplaren! Viermaal liepen we de monitorronde in Winning 3/Zwarte Pan in Berkheide, waar we maar liefst 28 aandachtsoorten vonden, waaronder

gelukkig ook weer 'onze' groenknolorchis. En vijfmaal inventariseerden we in de avond een deel van de faunapassage bij knooppunt Ommedijk bij Wassenaar; doel was het hervinden van slijkgroen, maar dat is niet gelukt. Het verslag van deze inventarisatie is te vinden onder Kennisbank op de website van onze afdeling.

- Ook in de avond maakten we viermaal een wandeling door steeds een andere Leidse wijk, specifiek kijkend naar stadsplanten. Heel regelmatig keken buurtbewoners daarna met andere ogen naar hun eigen omgeving! En dat gebeurde ook tijdens onze inmiddels twee traditionele eindejaarsplantenjachten: we speuren dan in de laatste week van het jaar naar nog bloeiende wilde of verwilderde planten, met als afsluiting een nazit bij een warm drankje.

De activiteiten van de PWG worden over het algemeen goed bezocht. Het aantal deelnemers varieerde van twee tot twintig, met een gemiddelde van negen.

Onze kennis van de flora is in 2025 verbreed en verdiept, maar verwondering, beleving en sociale interactie waren minstens even belangrijk. Iedere deelnemer zal eigen herinneringen bewaren, die verder stimuleren maar ook diepe voldoening bieden.

Ook dit jaar hebben zich nieuwe leden bij de PWG gemeld. Vers bloed zorgt voor dynamiek en continuïteit. We kijken met optimisme naar 2026 uit.

Jaarverslag 2025 Werkgroep mossen en lichenen *Hollands Duin* en plan 2026

Jeannette Teunissen

Al geruime tijd kijken we niet alleen naar mossen, maar gaat onze belangstelling ook uit naar lichenen (korstmossen). Dat is nu ook in de naam van de werkgroep zichtbaar: Werkgroep mossen en lichenen *Hollands Duin*.

In 2025 hielden we vier studieavonden, zoals gebruikelijk in het Jan Verweij Natuurcentrum in Noordwijk, met het zeer gewaardeerde gastheerschap van Jelle van Dijk. Veel mossen gingen onder onze stereo- en doorlichtmicroscopen, waaronder Kalksmaltandmos, Duinsnavelmos, Zomersponsvorkje, Bosschoffelmos en Nerflevermos, ingebracht door Jelle.

We hielden vier excursies, en wel in De Haeck (met o.a. Moerasgaffeltandmos, Glanzend maanmos, fertiel Elzenmos, Aspergekorst), in De Ganzenhoek (met o.a. Rieverschriftmos, Runenkorst), in het landgoed van Huys te Warmont (geen bijzondere mossen, wel veel paddenstoelen) en als afsluiting van dit jaar in de Amsterdamse Waterleidingduinen (o.a. Riempjesmos, Dwergwratjesmos), waar ook zwammen – o.a. Pruikzwam en Beukenkorrelkopje op Zomereik (!) en enkele myxomyceten – onze aandacht trokken.

Plan 2026:

- vier studieavonden, in principe de tweede dinsdag van de maanden januari, maart, september en november,
- vier excursies, in principe de tweede woensdag van de maanden februari, april, oktober en december.

Jaarverslag 2025 Paddenstoelenwerkgroep

Leo Jalink

Deze herfst hebben Eke en ik de Paddenstoelenwerkgroep iets anders aangepakt. Eerder werden excursies kort van tevoren aangekondigd als er voldoende paddenstoelen te vinden waren. Nu hebben we de data van vier excursies van te voren vastgelegd. Het te bezoeken gebied werd telkens wel nog kort van te voren bepaald. Verder hebben we ook een maximum aantal van vijftien deelnemers ingevoerd en aanmelden verplicht gesteld. Dat heeft goed gewerkt.

Alle vier de excursies waren helemaal vol, met vijftien deelnemers dus. Bij een van de excursie moesten we maar liefst dertien mensen afwijzen (er waren 28 aanmeldingen).

De eerste excursie was op woensdag 24 september naar De Horsten. We gingen het gebied in vanaf de Papeweg en vonden 110 soorten.

Daaronder waren leuke soorten als Netstelige heksenboleet, Fijnschubbige boleet, Roodnetboleet, Dadelfranjehoed en Pagemantel (een gordijnzwam). Alle genoemde soorten staan op de rode lijst.

De tweede excursie was op woensdag 15 oktober naar Huys te Warmont. We vonden 95 soorten en geen enkele daarvan staat op de rode lijst. Het ging om algemene tot vrij algemene soorten. Het vermelden waard zijn Spikkelplooi parasolzwam en Okerknolcollybia. Die laatste soort is heel klein en groeit op verrottende andere (grote) paddenstoelen. Aan de steelbasis zit een geel knolletje, vandaar de naam.

De derde excursie was op woensdag 12 november en ging naar het zuidelijk deel van de Coepelduynen bij Katwijk. We vonden 75 soorten en daarvan staan er maar liefst 19 op de Rode lijst (vier in categorie bedreigd). Onze lijst bevatte heel bijzondere soorten, zoals Duinvlekplaat, Duinmatkopje, Wortelende kruidenmycena, Gladsporig taaisteeltje en Meelgeursatijnzwam. Verder vonden we zowel Brede als Gewone ruige aardtong en ook de Roetkleurige schijntrechterszwam, een echte wintersoort, werd al gespot.

De laatste excursie was op woensdag 3 december, wederom naar De Horsten, maar nu via de ingang Horst en Voordelaan. Eigenlijk had ik niet veel paddenstoelen meer verwacht, maar onze lijst telt uiteindelijk 90 soorten. Zes soorten staan op de rode lijst, waarvan drie in de categorie bedreigd. Een heel leuke vondst was de Strogele knotszwam, een soort met een vrij saaie bleek gele buitenkant, maar als je hem doorsnijdt blijkt hij van binnen intens geel. Bij andere soorten is de binnenkant juist bleker dan de buitenkant. Het Doolhofelfenbankje was ook een leuke vondst.

Verder kreeg ik in het veld nog iets in mijn handen gedrukt dat op een verteerd eikeltje of een verteerde grote insectenpop leek. Groot was de verrassing toen ik hem thuis doorsneed. Het bleek de Gewone inkttruffel te zijn, een heel sterk ruikende soort die verwant is aan inktzwammen.

In het voorjaar gaan Eke en ik weer enkele excursies plannen, de data worden te zijner tijd aangekondigd op de website en via email aan de leden van de Paddenstoelenwerkgroep.

Jaarverslag 2025 Paddenpatrouille

Sander Pronk

Patrouille: meer vrijwilligers maar minder amfibieën.

Van half februari tot half april 2025 hebben ruim honderd vrijwilligers op maar liefst elf locaties amfibieën overgezet en geteld. Dit jaar hebben we met nog meer vrijwillige inzet en een extra traject een hoger absoluut aantal dieren weten over te zetten: 4112 tegenover 3292. Gecorrigeerd voor de extra inzet was het echter een behoorlijk slecht jaar voor de amfibieën in vergelijking met de afgelopen jaren. Op de trajecten die we al meerdere jaren controleren, staan de populaties onder druk. Hiermee volgen we de landelijke trend.

Het Stadspolderpad liet dit jaar gelukkig wel herstel zien van het aantal padden, ondanks ongunstige lokale ontwikkelingen qua nieuwbouw en groenbeheer rondom het traject.

De verdeling van de patrouilletrajecten is met de nieuwe trajecten in de Stevenshof en aan de Vlietweg een mooie spreiding over Leiden en Leiderdorp, waardoor er voor steeds meer bewoners een traject in de buurt is waar ze zich voor amfibieën kunnen inzetten.

De vijver aan de Zweilandlaan is door een incorrecte koppeling van het vernieuwde riool aan de regenwaterafvoer nu feitelijk weggevaagd als plaats voor amfibieën. Of de door de gemeente beloofde herstelwerkzaamheden vanaf volgend seizoen weer tot een eerste herstel zal leiden, zullen we slechts beperkt kunnen opvolgen, omdat er nu eenmaal beperkte beschikbaarheid van vrijwilligers is, die we moeten inzetten op de rijkste trajecten.

Voor komend jaar gaat een deel van onze zorgen uit naar het traject aan de Leiderdorpse Oude Spoorbaan. De grootschalige werkzaamheden aan dit deel van de Leidse Ring Noord zijn begonnen, maar het aangeplante compensatiegroen is niet aangeslagen. Hopelijk gaan de nieuw aangelegde natuurvriendelijke oevers een beetje verlichting bieden voor onze runner-up paddenlocatie.

In park De Bloemerd in Leiderdorp gaan we komend seizoen een kleine pilot doen. Bewoners hebben aangegeven tijdens de trek veel platgereden padden aan te treffen. Hopelijk vinden we de komende tijd een aantal nieuwe Leiderdorpse vrijwilligers die ons in Leiderdorp komen versterken.

Brigade: oplossing in zicht, daadkracht gezocht.

De kolkenbrigade heeft over heel 2025 een mooie 1646 amfibieën uit kolken weten te redden. Ten opzichte van de 2550 van 2025 is dat een daling met 37%, waarvan een het grootste deel toe te schrijven valt aan een lager aantal kolkencontroles. De hiervoor gecorrigeerde daling is ongeveer 11%.

Voor de vierkante kolken is er intussen een technische oplossing gevonden: de hoektrappetjes. In Leiderdorp is aan de Tollenaerssingel op een groot deel van het traject een set trappetjes in de kolken geplaatst door de gemeente. In de gemeente Leiden zijn we ook in overleg over de plaatsing van een eerste set trappetjes, maar of actie gaat worden ondernomen vóór de komende paddentrek is nog onzeker. Grootschalige inzet van paddentrappetjes is helaas door de gemeenteraad voorlopig afgewezen. Intussen is Roek, nu als medewerker van RAVON, druk met de landelijk uitrol van de trappetjes en de ontwikkeling van een uitklimconstructie voor de ronde kolken.

Reuzenberenklauw: extra klauwen gezocht

Met drie vrijwilligers hebben we dit groeiseizoen wederom de reuzenberenklauw in de Merenwijk en langs de Oegstgeesterweg aangepakt. Bij diverse haarden is het goed gelukt om de zaadzetting voor dit jaar te voorkomen. De belangrijkste les was echter dat de sloot naast het Broekpad dieper is dan een waadpak aankan. Voor lokale uitroeiing van de reuzenberenklauw kunnen we nog wel een of meer extra KNNV-handen gebruiken (in een goed stel werkhandschoenen).